

Symposium Groen en participatie – een frisse blik

Velp, 8 maart 2012

Donderdag 8 maart 2012 kwamen ruim 120 beheerders, beleidsmakers, adviseurs, ontwerpers en bewoners samen in Velp. Daar bespraken zij de betrokkenheid van bewoners bij inrichting en beheer van de groene leefomgeving. Maar bovenal waren zij daar om van elkaar te leren en geïnspireerd te raken.

Deel 1. Presentaties

Het programma ging van start met twee presentaties van de gemeente Amersfoort en Alphen aan den Rijn. Dit zijn gemeentes die voorop lopen met hun aanpak van bewonersparticipatie. Van hun ervaringen kunnen anderen leren.

Presentatie 1. De lessen van innovatieve participatie in Amersfoort.

door Charles Rijsbosch, programmamanager Amersfoort Groene Stad

Charles Rijsbosch hield zijn presentatie over een onlangs gehouden digitaal participatieproces in de gemeente Amersfoort. De aanleiding voor dit proces was de vernieuwing waaraan Park Randenbroek, één van de Amersfoortse stadsparken, toe was.

In het participatieproces werden de burgers op het niveau van raadplegen betrokken. De gemeente besloot om naast de standaardinspraakmethoden te experimenteren met digitale raadpleging. Deze nieuwe methode bracht heel wat teweeg binnen en buiten het gemeentehuis. Uiteindelijk is er een aparte website gemaakt waarop de bezoekers een aantal weken lang konden stemmen op diverse voorstellen voor veranderingen in het park. Per verandering waren er slechts twee keuzemogelijkheden: blij of niet blij. Iedereen kon zo een stem voor of tegen een bepaald deel van het plan uitbrengen. Tekeningen verduidelijkten de plannen, zowel op de website als in het park zelf.

De websitebezoekers hadden de mogelijkheid op slechts één onderdeel van het plan te stemmen. Dit bleek uiteindelijk een belangrijk onderdeel van het proces, omdat dit leidde tot de mobilisatie van verschillende achterbannen om op bepaalde hoofdpijnpunten toch vooral te stemmen. Al met al vindt Charles Rijsbosch het digitale participatieproces in Randenbroek een geslaagd experiment, omdat er veel burgers zijn bereikt die met de gangbare methode nooit hun stem hadden laten horen. Uiteraard was er ook kritiek: sommige groepen voelden zich gepasseerd en een grote groep

stemmers had zich niet gerealiseerd dat stemmen vóór een bepaalde verandering verandering ook een stem voor bijvoorbeeld bomenkap was. Meer verbeterpunten en positieve punten zijn terug te vinden in de presentatie.

Presentatie 2. Alphen aan den Rijn en de ervaringen met zelfbestuur door bewoners
door Kees van Velzen, wethouder in Alphen aan den Rijn

In Alphen aan den Rijn werkt de gemeente al jarenlang samen met bewoners aan het onderhoud van het openbaar groen in de wijken. Het resultaat hiervan is dat er in deze wijken een hogere kwaliteit openbaar groen is ontstaan. Kees van Velzen vertelde dat de gemeente hier niet voor gekozen heeft als bezuinigingsmaatregel en dat hij ook niet gelooft dat er daadwerkelijk bezuinigd kan worden door bewoners in te zetten voor het onderhoud van het groen. De winst voor de gemeente zit hem vooral in de grotere betrokkenheid van burgers en de verbetering van de kwaliteit van het groen.

Volgens Kees van Velzen slaagt Alphen aan den Rijn in dit participatieproces omdat het proces al erg lang loopt. Al sinds 1992 is er veel aandacht voor de bewoners vanuit de gemeente en maken gemeenteambtenaren en burger duidelijke afspraken. Als bijvoorbeeld de betrokkenheid van de bewoners bij het onderhoud ophoudt, dan brengt de gemeente het groenniveau terug naar de basis.

De gemeente besteedt ook veel aandacht aan het professioneel aanpakken van dit project en handelt daarin streng maar rechtvaardig. Iedereen weet zo precies wat er verwacht wordt. Kees van Velzen is er vooral van overtuigd dat er een gemeentebestuur nodig is dat gelooft in het project en bereid is daar energie op in te zetten.

Beide presentaties kunt u vinden op

<http://www.landwerk.nl/activiteiten.php?pagina=symposium-groen-en-participatie>

Deel2. Workshops

Na de presentaties volgden vijf workshops waarin de deelnemers konden oefenen met het omgaan met participatieprocessen.

Workshop 1. Het debatspel

door Frans van den Goorbergh (Van Hall Larenstein) en Juul Scheffers (gemeente Brummen)

Tijdens deze workshop hebben de deelnemers in één uur een idee gevormd, gepresenteerd en verdedigd in een discussie. De opdracht luidde een participatietraject voor te bereiden voor de herinrichting van het schoolplein van Van Hall Larenstein. Alle teams kregen een half uur om een elevator pitch voor te breiden. Daardoor moesten zij snel tot de kern van hun idee komen.

Na de presentaties droeg elk team een bezwaar aan voor het idee van een ander team. Dit leidde tot een debat tussen het team dat het bezwaar formuleerde en het verdedigende team. De niet-betrokken teams kozen een winnaar van dit debat. Hierna volgde een ronde waarin de teams elkaar complimenten moesten uitdelen. Het team met de meeste complimenten en de meeste gewonnen discussies won het debatspel.

Volgens de deelnemers werkten de debatten verhelderend omdat deze hen dwongen hun idee van een andere kant te bekijken. Een bezwaar van de deelnemers was dat niet het team met het beste idee won, maar het team dat het meest overtuigend was. Ze gaven wel aan dat dit ook vaak is hoe het in de praktijk gaat.

Tips:

- Trek voor het echte debatspel meer tijd uit. Wanneer het om echte belangen gaat, heb je zeker een tot twee dagen nodig.
- Zorg dat al je actoren in één team vertegenwoordigd zijn.
- Een goede debatleider is cruciaal zodat alle teams even lang gehoord worden.

Workshop 2. De rol van de buitenstaander in een conflict *door Derk Jan Stobbelaar (Van Hall Larenstein)*

Tijdens deze workshop hebben de deelnemers verkend wat de meerwaarde kan zijn van een onbevooroordeelde buitenstaander bij de inrichting van de groene ruimte. Het voorbeeld van de verkeersoverlast in Erp (NB) werd behandeld (zie ook hoofdstuk 9 van 'Bewoners maken het groen').

De deelnemers kregen eerst een overzicht van alle belangen (bewoners, ondernemers, politici, omliggende dorpen, enz.) en fysieke omstandigheden (vervoersstromen, geografie enz.). Daarna gingen ze in groepjes op zoek naar fysieke en/of procesmatige oplossingen. Vrij snel kwamen er oplossingen die dicht bij de werkwijze liggen die ook in werkelijkheid gevolgd is, toen de Wetenschapswinkel Wageningen UR als buitenstaander erbij werd gehaald.

Tips:

- Deze werkwijze leent zich vooral om in het begin van 'moeilijke' participatieprocessen strategieën voor oplossingen te ontwikkelen.
- Zorg daarbij voor een mengsel van buitenstaanders en lokale kenners

Workshop 3. Out-of-the box denken met het participatiespel *door Roos van Doorn (Van Hall Larenstein)*

Na uitleg over de totstandkoming van het spel hebben de deelnemers in zes groepen het spel 'Boswachters en burgers' gespeeld. Het spel is bedoeld om meer energie te krijgen in participatiebijeenkomsten. Iedere ronde van het spel begon met een vraag van een speler over een concrete situatie, waarbij hij of zij als professional burgers wil gaan ontmoeten. Met behulp van associatiekaarten zochten alle andere spelers naar out-of-the-box elementen, die er voor kunnen zorgen dat er op die bijeenkomst meer echt contact van mens tot mens is. De speler die de situatie aanleverde, koos vervolgens de beste oplossing uit, waarmee de rondewinnaar blijde of boze burgers kon verdienen via een kanskaart.

Enkele reacties van de deelnemers:

- “Heel relativerend t.o.v. de werkelijkheid die ook heel gespannen kan zijn bij participatie”
- “De puntentelling is grappig, dat is een leuke prikkel”
- “Ieders achtergrond wordt doorbroken. Je gaat toch anders naar je project kijken dan je geneigd bent te doen door je professie”

Tip:

- Het spel werkt goed als er in korte tijd veel nieuwe ideeën moeten komen om energie te krijgen in participatieprocessen.

Workshop 4. Speeddate voor nieuwe ideeën *door Lorette Verment (adviseur plattelandsvernieuwing)*

Tijdens deze workshop is er door middel van speeddates, groepswork en presentaties ervaring en kennis uitgewisseld rondom burgerparticipatie. Dit zijn drie werkvormen die nuttig zijn bij het starten van een proces waarbij behoefte is aan nieuwe ideeën en oplossingen.

Na een voorstelronde volgde het speeddaten in tweetallen. De deelnemers vertelden elkaar over hun successen en hun uitdagingen. Na twee keer van gesprekspartner wisselen, ging de workshop verder met het groepswork. Ieder groepje moest tools voor burgerparticipatie benoemen en de best practices noteren. Ter afsluiting van de workshop presenteerden de groepjes hun uitkomsten aan elkaar.

Tips:

- Speeddaten zorgt ervoor dat iedereen zijn of haar inbreng kan doen en geeft tegelijkertijd een interactief en geanimeerd proces.
- Alle gesprekken éénrichtingsverkeer, is een variatie op het speeddaten die meer toegespitst is op bewonersbijeenkomsten. De een vraagt en de ander antwoordt en na twee minuten draai je de rollen om. Voordeel is dat er dan echt uitwisseling is en er ook goed geluisterd wordt.
- Bij bewonersbijeenkomsten kan de centrale vraag voor de speeddate zijn: ‘als je kijkt naar je dorp/wijk, waar ben je dan trots op?’ en ‘wat zou je in je dorp/wijk willen veranderen?’.
- Door op de speeddate het groepswork te laten volgen, kunnen ideeën verder uitgewerkt worden. De begeleider stelt dan groepen samen van mensen die iets gezamenlijks (lijken te) hebben.
- Om meer uitwisselingen in het groepswork te krijgen, kan het helpen om op een bepaald moment een persoon per groepje te laten wisselen.

- Experts uit het werkveld kunnen meedenken bij dit soort bijeenkomsten. De experts kunnen zich dan van te voren met een elevator pitch presenteren aan de anderen.

Workshop 5. Inspiratie uit cultuurhistorisch Zweden *door Eva Kars (Earth Integrated Archaeology)*

De workshop begon met een korte presentatie over het nieuwe archeologische bestel in Nederland. Daarna gaf Eva Kars een voorbeeld van hoe archeologen in Zweden bewoners betrekken. Er is daar namelijk de afgelopen zestig jaar veel ervaring mee opgedaan. In het voorbeeld werden jongeren uit een buitenwijk betrokken bij een infrastructureel project. Zij namen deel aan het gehele archeologische en cultuurhistorische onderzoek dat plaatsvond, zelfs nog na afloop van het project.

Na de presentatie gingen verschillende groepjes aan de slag met twee casussen over archeologisch onderzoek: een booronderzoek in Almere en een opgraving in Leeuwarden. Ieder groepje koos een onderzoek uit en brainstormde daarna over de processtappen die nodig zijn om bewoners te kunnen betrekken. Op het eind van de workshop werden de bevindingen kort aan elkaar gepresenteerd.

Tip:

- Van gedachten wisselen met deskundigen uit andere werkvelden geeft nieuwe inzichten in bewonersparticipatie en maakt veel creativiteit los.

Deze middag is georganiseerd door Hogeschool Van Hall Larenstein, Landwerk en VVA Larenstein naar aanleiding van het verschijnen van de publicaties:

- 'Participatie@groeneruimte' van Frans van den Goorbergh en Juul Scheffers (te bestellen via www.landwerk.nl)
- 'Bewoners maken het groen' van Derk Jan Stobbelaar (te bestellen via www.landwerk.nl)
- 'Boswachters en burgers' van Roos van Doorn

